

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

КУШОГЛУ СРЕЩУ БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 48191/99)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

10 май 2007 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

10/08/2007г.

Това решение става окончателно при наличие на обстоятелствата, упоменати в чл. 44 § 2 на Конвенцията. Същото може да претърпи редакционни промени.

По делото Кушоглу срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ като Камара в състав:

Г-н П.ЛОРЕНЦЕН [P. LORENZEN], *председател*,
Г-жа С.БОТУШАРОВА [S. BOTOCHAROVA],
Г-н К.ЮНГВИРТ [K. JUNGWIERT]
Г-н Р.МАРУСТЕ [R. MARUSTE]
Г-н Х. БОРЕГО БОРЕГО [J. BORREGO BORREGO]
Г-жа Р.ЙЕГЕР [R. JAEGER]
Г-жа М. ВИЛИДЖЪР [M. VILLIGER], *съдиш*,
и г-жа К.ВЕСТЕРДИК [C. WESTERDIEK], *секретар на*
отделението

След като обсъди въпросите в закрито заседание, проведено на 10 април 2007 г., постановява следното решение, прието на същата дата:

ПО ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (но. 48191/99) срещу Република България, подадена пред Европейската комисия по правата на човека (наричана по-долу за краткост Комисията) съгласно предишния чл. 25 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи (наричана по-долу за краткост Конвенцията) от г-жа Айтен Кушоглу и г-н Мехмет Кушоглу (наричани по-долу за краткост жалбоподатели), на 28 септември 1998 г. Жалбоподателите имат българско и турско гражданство.

2. Българското правителство (наричано по-долу за краткост Правителството) е представлявано от своя агент, г-жа М. Караджова от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателите твърдят, по-специално, че чрез произволни съдебни решения им е било отказано правото да получат обратно собствеността си от трети лица.

4. Жалбата е изпратена на Съда на 1 ноември 1998 г., когато Протокол №11 към Конвенцията влиза в сила (чл. 5 § 2 от Протокол №11).

5. С решение от 29 септември 2005 г. Съдът е обявил жалбата за частично допустима и частично недопустима.

6. И жалбоподателите, и Правителството са подали допълнителни писмени становища (чл. 59 §1 от Правилника на Съда).

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

7. Жалбоподателите, г-жа Айтен Кушоглу (наричана още Айтен Зейнал Али) и г-н Мехмет Кушоглу (наричан още Мехмед Сали Али), имат както българско, така и турско гражданство. Те са родени съответно през 1958 г. и 1956 г. и живеят в Малкара, Турция.

8. Жалбоподателите са родени и са живели в България до лятото на 1989 г., когато комунистическият режим в България принуждава десетки хиляди етнически турци, между които и жалбоподателите, да емигрират.

9. Преди да заминат, на 24 юли 1989 г., жалбоподателите продават двуетажната си къща в Дулово на местната община. По това време човек, който иска да продаде имота си, може да направи това само чрез посредничеството на местната община. Цената е определена на 19 288 български лева, в съответствие с оценката, направена от експерт в общината. Жалбоподателите получават тази сума.

10. На 12 февруари 1990 г. общината продава къщата на две физически лица, г-жа А. и г-н Н. Цената е 21 376 български лева.

11. На неуточнена дата през 1991 г. жалбоподателите подават иск срещу Община Дулово за обявяване на продажбата от 1989 г. за нищожна поради това, че противоречи на закона или е сключена в условия на крайна необходимост и при очевидно неизгодни условия.

12. На неуточнена дата през 1993 г. жалбоподателите подават друг иск срещу г-жа А. и г-н Н., като претендират, че договорът от 12 февруари 1990 г. между Община Дулово като продавач и г-жа А. и г-н Н. като купувачи също е нищожен и противоречи на закона. На това основание жалбоподателите молят съда да разпорежи на ответниците да „върнат собствеността и владението” върху спорната къща. Производството по горепосочените два иска е обединено на 19 февруари 1993 г.

13. На 2 март 1994 г. Районния съд в Дулово постановява решение. То обявява иска на жалбоподателите, че продажбата през 1989 г. е била извършена при условията на крайна нужда и очевидно неизгодни условия, за недопустим, тъй като е бил предявен след изтичане на преклузивния едногодишен срок. Наред с това са отхвърлени като неоснователни исквете на жалбоподателите за обявяване на продажбите от 1989 г. и 1990 г. за нищожни като противоречащи на закона.

14. По жалба на жалбоподателите, на 8 юни 1994 г. Окръжен съд Силистра потвърждава решението на първоинстанционния съд. Жалбоподателите подават молба за преглед по реда на надзора пред Върховния съд.

15. На 17 януари 1995 г. Върховния съд отменя решенията на долустоящите съдилища и обявява с окончателно решение сделката от 1989 г. между жалбоподателите и общината за нищожна. Сделката е нищожна, тъй като е била подписана от името на общината от лице, което няма съответните правомощия.

16. Що се отнася до претенцията на жалбоподателите, че сделката от 1990 г. между общината и третите лица също е нищожна, Върховния съд приема, че по-долустоящите съдилища не са разгледали всички относими фактори и по тази част от делото го връща на Окръжния съд. Той също така връща за ново разглеждане претенцията на жалбоподателите за *rei vindicatio*, като посочва, че тя трябва да бъде разгледана в светлината на резултатите от спора за валидността на договора от 1990 г.

17. На 19 април 1995 г., при подновяване на разглеждането на останалите въпроси по делото, Окръжен съд Силистра приема, че продажбата от 1990 г. е действителна. Съдът отхвърля претенцията на жалбоподателите за *rei vindicatio*, като постановява:

“Задължителните указания, дадени от Върховния Съд [в решението му от 17 януари 1995 г.], по всяка вероятност постановяват, че основателността на иска за *rei vindicatio* зависи от основателността на иска [че договорът от 1990 г. е бил нищожен]. Последният иск трябва бъде отхвърлен, тъй като сделката от 1990 г. няма пороци. В този смисъл, ответниците г-жа А. и г-н Н са във владение на спорния имот върху валидно правно основание. От това следва, че едно от условията за уважаване на ревандикационния иск, а именно ответниците да владеят имота без правно основание – липсва. Тъй като има валиден договор между общината, г-жа А. и г-н Н., то не може да се приеме, че липсват законни основания.”

18. Жалбоподателите представят молба за преглед по реда на надзора (касация), твърдейки, че са имали право да възстановят къщата си от г-жа А. и г-н Н.

19. На 8 февруари 1996 г. Върховният съд отхвърля молбата за преглед по реда на надзора (касация), като посочва в мотивите и в диспозитива на решението си, че изводите на окръжния съд са правилни. В уводната част от решението си, като резюмира производството по делото, Върховният съд споменава, че окръжният съд е решил, че договорът от 1990 г. е действителен и „г-жа А. и г-н Н. са собственици на имота”.

20. През 1996 г. жалбоподателите изпращат жалби до общинските органи в Дулово и до други институции. В отговор, на 28 февруари 1997 г. кметът на Дулово ги уведомява, че според решението на Върховния съд от 17 януари 1995 г., което обявява договора от 1989 г. за нищожен, жалбоподателите следва да бъдат считани за собственици на имота.

21. На 15 април 1998 г. жалбоподателите подават нов иск за *rei vindicatio* срещу г-жа А. и г-н Н. и Община Дулово, като посочват, че новият им иск е с основание, различно от това, разгледано в

предишното производство. С него те не твърдят, че договорът от 1990 г. между общината и г-жа А. и г-н Н. е нищожен, а че договорът никога не е породил вещноправен ефект, тъй като, в съответствие с основните принципи на вещното право, собственост може да бъде придобита само чрез сделка със собственика. Тъй като договорът от 1989 г. е нищожен *ab initio*, Община Дулово никога не е била собственик на спорния имот и затова не би могла валидно да прехвърли собствеността върху него. Жалбоподателите подчертават, че първоинстанционният съд не е разгледал това основание за възстановяване на собствеността.

202. На 20 юли 1998 г. Районен съд Дулово прекратява производството на основание, че спорът представлява *res judicata*. Съдът се позовава на решението на Върховния съд от 8 февруари 1996 г.

23. Жалбоподателите обжалват на основание на това, че предходното производство се е ограничило до разглеждане единствено на въпроса дали договорът от 1990 г. е бил нищожен, докато въпросът кой е собственик на спорния имот никога не е бил разглеждан от съда. Всяко друго тълкуване на решенията в предходното производство би било абсурдно, тъй като то би влязло в противоречие с основните принципи на вещното право.

214. На 26 септември 1998 г. Окръжен съд Силистра отхвърля жалбата в закрито заседание. Последващото обжалване от страна на жалбоподателите пред Върховния касационен съд също е отхвърлено в закрито заседание на 29 декември 1998 г. Върховният Касационен Съд постановява:

“Страните по [предходното] производство и текущото производство са едни и същи... Спорът [в предходното производство] касае собствеността на [същата къща]...Искът се е основавал на нищожност на сделката от 1989 г. между жалбоподателите и общината, и въз основа на това на [предполагамата] нищожност на последващия договор [от 1990г.] между общината и [г-жа А. и г-н Н.].

Всички въпроси са били решени и представляват *res judicata*...”

225. През август 1998 г. жалбоподателите искат тълкуване на решението на Върховния съд от 8 февруари 1996 г., с мотива, че то е неясно. Според тях съдилищата са постановили произволни решения, които са довели до абсурдна ситуация. В частност, жалбоподателите твърдят, че съдът в противоречие с основните принципи на вещното право не е разгледал основен въпрос по спора като това кой е собственик на имота и на какво основание.

236. С решение от 11 юни 1999 г. Върховният касационен съд отхвърля молбата. В увода, съдът описва оспорваното решение от 8 февруари 1996 г. като такова, признаващо г-жа А. и г-н Н. за собственици на спорния имот. Върховният касационен съд приема

също и че решението от 8 февруари 1996 г. е ясно, дотолкова, доколкото е потвърдило решението на районния съд от 19 април 1995 г. Що се отнася до яснотата на решението на окръжния съд, тълкуване на решението не е възможно, тъй като това би било равносилно на повторно разглеждане на делото.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

27. По силата на Закона за задълженията и договорите, така, както се тълкува от съдилищата, договор, който противоречи на материални разпоредби на закона, е нищожен *ab initio*. Счита се, че не е породил никакви правни последици. Всяка страна може да търси от другата връщане на всичко, което е дала по нищожния договор.

28. Съгласно Закона за собствеността и съответната съдебна практика лице, което е закупило недвижим имот от друго лице, не става негов собственик, ако продавачът не е бил собственик на продавания имот. В такива случаи, ако първоначалният собственик потърси *rei vindicatio* от последващия купувач, дори след поредица от сделки, валидността на договора на последващия купувач е без значение, тъй като договорът не е породил вещноправен ефект *in rem*. Върховният касационен съд е приложил тази практика в случаи на две или повече последователни прехвърляния, при които е установено, че първата сделка е била невалидна и недействителна *ab initio* и следователно, нито един от последващите купувачи не може да придобие право на собственост върху имота, независимо от това, че техните договори са действителни. В подобни случаи, всяка поредна сделка се счита със задна дата за продажба на недвижим имот, принадлежащ на трето лице (вж. Решение №1876 от 03.12.1998 г. по дело №3515/96 на Върховния Касационен Съд). Последният купувач може да стане собственик на имота единствено чрез придобивна давност (*usucapion*), като владее имота необезпокоявано пет или десет години.

29. Когато собственикът успешно е възстановил собствеността си от последния купувач, последният може да търси от „своя” продавач възстановяване на платената цена.

30. Съгласно чл. 108 от Закона за собствеността и съответната съдебна практика, ищецът в производството по ревандикационния иск трябва да докаже два елемента: 1) правото си на собственост и 2) фактът, че ответникът няма правни основания да владее имота. Валидно правно основание за владение на имота може да бъде вещно право като право на собственост или право на ползване на собственост, облигационни права като например наем, или право на задържане до изплащането на задължение, и други права.

31. Решенията на гражданските съдилища са задължителни за страните, техните наследници, съдилищата и всички други държавни органи (чл. 220, ал. 1 от Гражданския процесуален кодекс).

32. Окончателните решения изключват повторното разглеждане на същия спор между същите страни (чл. 221 и 224 от Кодекса). Те не са окончателни, обаче, по отношение на спорове по същия предмет между различни страни или между същите страни, но с друг предмет.

33. Въпросите, разгледани от съда по отношение на основателността, също са *res judicata*. С цел да се установи съдържанието на тези въпроси, трябва да се има предвид обхватът на спора и, следователно, мотивите на съда. В допълнение, определени елементи от мотивите, които пряко разглеждат предпоставки за спорното право или задължение, могат също да се смятат за *res judicata* (201-91-I, 987-90-I, 433-90-I, 30-64-ОСГК).

34. В Закона за възстановяване собствеността върху недвижими имоти на български граждани от турски произход, направили постъпки за заминаване в Република Турция и други страни през периода май - септември 1989 г. е предвидена възможността за реституция, при определени условия, ако собствеността е продадена или прехвърлена по друг начин по време на принудителното изселване на българските турци. Законът се прилага само по отношение на лицата, които са се завърнали обратно в България преди 1 март 1992 г. Той не изключва прилагането на общите правила на гражданското право във всички останали случаи.

ПРАВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 1 ОТ ПРОТОКОЛ №1 КЪМ КОНВЕНЦИЯТА

35. Жалбоподателите претендират, че им е било отказано правото да възстановят собствеността върху къщата си въпреки решението на Върховния съд от 7 януари 1995 г., което признава правото им на собственост. В частност, техните реституционни претенции са били отхвърлени чрез произволни съдебни решения от 1995-1999 г. Правителството не дава становище в рамките на съответния срок.

36. Чл. 1 от Протокол №1 предвижда:

“Всеко физическо или юридическо лице има право мирно да се ползува от своите притежания. Никой не може да бъде лишен от своите притежания освен в интерес на обществото и съгласно условията, предвидени в закона и в общите принципи на международното право.

Предходните разпоредби не накърняват по никакъв начин правото на държавите да въвеждат такива закони, каквито сметнат за необходими за осъществяването на контрол върху ползуването на притежанията в съответствие с общия интерес или за осигуряване на плащането на данъци или други постъпления или глоби.”

37. Съдът трябва да провери дали жалбоподателите са имали или не „притежание” по смисъла на чл. 1 от Протокол №1 и, ако е така, дали е имало незаконна намеса в правото им на собственост, както твърдят те.

А. Дали жалбоподателите са имали „притежание”

38. Жалбоподател може да претендира нарушение на чл. 1 от Протокол №1 само дотолкова, доколкото оспорваните съдебни решения са свързани с неговите „притежания” по смисъла на тази разпоредба. „Притежанията” могат да бъдат или „съществуващи блага” или активи, включително вземания, по отношение на които може да се приеме, че жалбоподателят има най-малкото „законни основания” за ефективно упражняване правото на собственост. Правото на иск може да се разглежда като „актив” само когато има достатъчно основание в националното право, например където има установена съдебна практика на националните съдилища, потвърждаваща това (вж. решението по делото *Kopecký v. Slovakia* [GC], no. 44912/98, §§ 35 and 52, ECHR 2004-IX).

39. Съдът отбелязва, че с решение от 17 януари 1995 г. Върховният съд обявява за нищожен договора, с който Общината е купила спорната къща от жалбоподателите през 1989 г. Въпреки че производството продължава по други въпроси, нищожността на договора от 1989 г. е окончателно прогласена, смятано от 17 януари 1995 г. (вж. пар. 15 по-горе).

40. В българското законодателство договор, който е нищожен, се счита за недействителен *ab initio* (вж. пар. 27 по-горе) и следователно решението на Върховния съд от 17 януари 1995 г. отстранява със задна дата всички ефекти от прехвърлянето на собствеността между жалбоподателите и общината през 1989 г. Ето защо може да се каже, че в резултат на решението от януари 1995 г. се установява окончателно, че правото на жалбоподателите никога не е било прехвърляно на общината.

41. Съдът се позовава също и на практиката на Върховния касационен съд, според която в подобни случаи продавачът по нищожната продажба може да претендира за връщане на собствеността от всеки последващ купувач (вж. пар. 28 по-горе)

42. При тези обстоятелства твърдението на жалбоподателите, че решението от януари 1995 г. им дава право да искат връщане на къщата си обратно от г-жа А. и г-н Н., има достатъчно основание в

националното законодателство според практиката на вътрешните съдилища.

43. Дотолкова, доколкото съдилищата, в последващите си решения, отхвърлят ревандикационния иск на жалбоподателите срещу г-жа А. и г-н Н., следва да се отбележи, че тези претенции не са били отхвърлени на основание, че жалбоподателите не са успели да докажат валидността на своето право, а на основание, че, както е посочил Силистренският окръжен съд, ответниците са сключили действителен договор с общината (вж. пар. 17 по-горе). Макар да е вярно, че съдебното решение от 8 февруари 1996 г. споменава г-жа А. и г-н Н. – а не жалбоподателите – като собствениците на спорната къща, Съдът отбелязва, че това е било направено в описанието на фактическата обстановка по делото и че твърдението на жалбоподателите, че през 1996 г. и след това съдилищата са решавали делото произволно, е същността на настоящото дело (вж. пар. 19-26 и 35 по-горе).

44. При всички случаи претенцията за собственост на жалбоподателите е бил основана на „разумно обоснована връзка с правен акт” (вж. решението по делото *Kopecký v. Slovakia*, цитирано по-горе, § 47) и на съответното право и неговите принципи, отразени в съдебната практика (пак там, §52). В частност, жалбоподателите са получили окончателно решение, установяващо, че общината никога не е ставала собственик на спорната къща (виж, от друга страна, решението по делото *Lupaş and Others v. Romania*, nos. 1434/02, 35370/02 and 1385/03, §§ 89-91, 14 December 2006) и техния ревандикационен иск срещу г-жа А. и г-н Н. е бил основан на вътрешното законодателство и практика (вж. решението по делото *Păduraru v. Romania*, no. 63252/00, § 65, ECHR 2005-... (extracts)).

45. Съдът констатира, следователно, че след януари 1995 г. жалбоподателите са имали „активи” и съответно „притежание” по смисъла на чл. 1 от Протокол №1.

Б. Имало ли е намеса

46. Жалбоподателите твърдят, че съдебните решения по тяхното дело са основание за ангажиране на отговорността на държавата, тъй като са били лишени от правото си на собственост незаконно и без основание.

47. В случаите на спорове между физически лица – както в настоящото дело – задълженията на държавата по силата на чл. 1 от Протокол №1 включват предприемането на необходимите мерки за защита правото на собственост. В частност, държавата е задължена да предостави на страните по спора съдебно производство, което дава необходимите процесуални гаранции, както и възможност на националните съдилища за ефективно и справедливо решение в

съответствие с приложимото право. В такива случаи въпросът дали е имало намеса в правото на собственост често е неразделна част от въпроса дали решенията на националните съдилища са порочни поради това, че са постановени произволно или че са явно необосновани (вж. решението по делото *Anheuser-Busch Inc. v. Portugal* [GC], no. 73049/01, §§ 83-87, 11 January 2007).

48. Затова, Съдът следва да разгледа като цяло претенцията на жалбоподателите, че не са могли да възстановят своята собственост поради произволни решения, които не са имали основание във вътрешното право.

В. Твърдение за явна неправомерност

49. Първото и най-важно изискване на член 1 от Протокол №1 е, че всяка намеса от страна на държавните власти в мирното ползване на притежанията трябва да бъде законна (вж. решението по делото *Iatridis v. Greece* [GC], no. 31107/96, § 58, ECHR 1999-II). Изискването за законност, по смисъла на Конвенцията, предполага спазването на съответните разпоредби от националното законодателство и съответствие с принципа за върховенството на закона (вж. решението по делото *Hentrich v. France*, judgment of 22 September 1994, Series A no. 296-A, pp. 19-20, § 42).

50. Въпреки че проблемите с тълкуването на вътрешното законодателство се решават най-вече от националните органи, особено от съдилищата, ролята на Съда е да се увери дали последиците от такова тълкуване са съвместими с Конвенцията (вж., *mutatis mutandis*, решението по делото *Miragall Escolano and Others v. Spain*, no. 38366/97, §§ 33-39, ECHR 2000-I). Ето защо, въпреки че има само ограничени правомощия да проверява съответствието с вътрешното право, Съдът може да направи съответните изводи по силата на Конвенцията, когато се установи, че в конкретния случай местните съдилища са приложили закона явно погрешно или така, че да достигнат произволни заключения (вж. цитираното по-горе решение по делото *Anheuser-Busch Inc.* judgment, § 83, както и решенията по делата *Kuznetsov and Others v. Russia*, no. 184/02, §§ 70-74 and 84, 11 January 2007, *Păduraru v. Romania*, no. 63252/00, § 98, ECHR 2005-... (extracts), *Sovtransavto Holding v. Ukraine*, no. 48553/99, §§ 79, 97 and 98, ECHR 2002-VII, *Beyeler v. Italy* [GC], no. 33202/96, § 108, ECHR 2000-I and, *mutatis mutandis*, *Tsirlis and Kouloumpas v. Greece*, judgment of 29 May 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-III, §§ 59-63).

51. Първият ревандикационен иск на жалбоподателите е отхвърлен на основание, че не е доказано, че липсва правно основание г-жа А. и г-н Н. да владеят спорната къща. Фактът, че г-жа А. и г-н Н. са имали

валиден договор с общината се характеризира като „съществуващо основание”, за да владеят къщата. Вторият иск е отхвърлен и въпросът е счетен за *res judicata* (вж. пар. 17, 22 и 24 по-горе).

52. На Съда прави силно впечатление неяснотата на мотивите на местните съдилища, в частност по отношение на значението на „съществуващи основания” и „валидни основания” и правните заключения в двете производства (вж. пар. 17 и 24 по-горе). Според установената практика на Съда, отразяваща принципа на върховенството на закона и съответно изискването за законност, решенията на съдилищата и трибуналите трябва надлежно да посочат правните основания, на които се основават, макар това да не означава подробна аргументация на всеки извод (вж., *mutatis mutandis*, решенията по делата *Suominen v. Finland*, no. 37801/97, § 36, 1 July 2003 и *Hirvisaari v. Finland*, no. 49684/99, § 30, 27 September 2001).

53. По отношение на първото производство (1991-1996 г.) Съдът счита, че, от гледна точка на съответното вътрешно право (вж. пар. 28-30 по-горе), констатациите на местните съдилища, че г-жа А. и г-н Н. държат имота на „съществуващи основания” и „валидни основания” (вж. пар. 17 по-горе), са били неясни до степен на произволност.

54. В частност, ако съдилищата са имали предвид собствеността, трябва да се отбележи, че в техните решения липсват дори и най-кратки разсъждения по този въпрос. Според вътрешното законодателство и практика, ако бъде установено, че продажбата на един недвижим имот е нищожна *ab initio*, последващите купувачи не могат да придобият право на собственост върху имота, дори ако техният договор е действителен, защото в такива случаи втората сделка е продажба на недвижим имот, принадлежащ на трето лице (вж. пар. 28 по-горе). Също така, никога не е твърдяно, че г-жа А. и г-н Н. са придобили имущество чрез *usucapion* и, във всички случаи, периодът, през който те са го владели необезпокоявано – от 1990 г. до 1991 г. – е бил твърде кратък.

55. На фона на тези установени факти и националното законодателство и практика, и при липсата на мотиви, констатацията, че г-жа А. и г-н Н. са придобили правото на собственост върху къщата по силата на сделката от 1990 г. между тях и общината, може да се характеризира единствено като несъстоятелна, бидейки напълно необоснована и в явно противоречие със Закона за собствеността и съответната практика на българските съдилища.

56. Ако, от друга страна, изразите „съществуващи основания” и „валидни основания” имат предвид други правни основания, различни от правото на собственост, липсата на каквито и да е било разяснения относно тяхната същност е достатъчно да се разглеждат резултатите от производството като явно неоснователни.

57. Съдът констатира още, че неизпълнението на задължението на властите да осигурят на жалбоподателите съдебни процедури и ефективно и справедливо решение, в съответствие с приложимите закони, продължава през 1998 г.

58. В частност, причините, изложени от съдилищата, за отказа им да разгледат втория иск на жалбоподателите, са, че жалбоподателите са го основали отново на предполагаемата недействителност на договора на г-жа А. и г-н Н. от 1990 г. Това обаче е било в явно противоречие с втория иск на жалбоподателите, в който те не оспорват валидността на въпросния договор, а претендират за връщане на имота на други основания. Тъй като действителността на договора от 1990 г. е решаваща за изхода на първото производство (1991-1996 г.), пропускът на съдилищата през 1998 г. да обяснят защо вторият иск не е бил различен, е бил необоснован (вж. пар. 17 и 22-24 по-горе).

59. И накрая, Съдът отбелязва, че в производствата пред него правителството-ответник не е представило убедително обяснение на събитията.

Г. Заключение на Съда

60. В заключение, Съдът счита, че съдебните решения, с които е отхвърлен ревандикационния иск на жалбоподателите и е преградена възможността им за всякакви по-нататъшни действия за възстановяване на собствеността върху къщата, не отговарят на изискванията на Конвенцията за законност и не са имали ясно основание във вътрешното законодателство. От това следва, че е налице незаконна намеса в правото на собственост на жалбоподателите, в противоречие с изискванията на чл. 1 от Протокол №1 към Конвенцията.

61. Що се отнася до характера на намесата, Съдът отбелязва, че настоящият случай не се отнася до лишаване от собственост, а до ситуация, при която чрез поредица от незаконосъобразни решения органите не изпълняват задължението си да съдействат на жалбоподателите да възстановят своята собственост от трети лица.

62. Съдът констатира, че е налице нарушение на общото правило за мирно ползване на притежанията, установено в първото изречение на чл. 1 от Протокол №1 към Конвенцията.

II. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛ. 6 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

63. Жалбоподателите претендират също, че съгласно член 6 §1 от Конвенцията съдилищата са се произнесли произволно.

64. С оглед на заключенията си по чл. 1 от Протокол №1 по-горе, Съдът не намира за необходимо да разглежда същата по същество претенция и съгласно чл. 6.

III. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛ. 41 НА КОНВЕНЦИЯТА

65. Чл. 41 от Конвенцията предвижда:

“Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея, и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

66. Жалбоподателите заявяват, че искат да си възвърнат къщата или, ако това не е възможно, да получат стойността ѝ понастоящем. Те също така искат да бъдат компенсирани за пропуснатите ползи за периода след януари 1995 г. и за преживените тревоги и страдания.

67. По отношение на разходите, жалбоподателите представят квитанции за разходи, направени в неденоминирани български лева по националните производства (между 1991 г. и 1998 г.), без да посочват общата претендирана сума.

68. Правителството заявява, че съгласно чл. 41 от Конвенцията жалбоподателите не могат да претендират за възстановяване на собственост, принадлежаща на трети лица. Правителството също така заявява, че жалбоподателите могат да търсят реституция по Закона за възстановяване собствеността върху недвижими имоти на български граждани от турски произход, направили постъпки за заминаване в Република Турция и други страни през периода май - септември 1989 г., ако отговарят на съответните условия. Правителството подчертава още, че жалбоподателите не са посочили точната претендирана от тях сума.

69. При обстоятелствата на това дело, Съдът счита, че въпросът за прилагането на чл. 41 не е готов за разрешаване и отлага решението по него, като се има предвид възможността за сключване на споразумение между държавата-ответник и жалбоподателите (чл. 75 §1 от Правилника на Съда).

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Приема*, че е налице нарушение на чл. 1 от Протокол №1 от Конвенцията;

2. *Приема*, че не е необходимо да се разглежда отделно претенцията по чл. 6 от Конвенцията;
3. *Постановява*, че въпросът за прилагането на член 41 не е готов за разрешаване и, съответно,
 - (а) *отлага* изцяло разглеждането на горепосочения въпрос;
 - (б) *приканва* Правителството и жалбоподателите да представят в срок от шест месеца, считано от датата, на която решението стане окончателно в съответствие с чл. 44 §2 от Конвенцията, своите писмени бележки по този въпрос, и, по-специално, да уведомят Съда за всяко постигнато споразумение;
 - (в) *отлага* по-нататъшното разглеждане на делото и *възлага* на Председателя на Камарата да възобнови същото, ако е необходимо.

Изготвено на английски език и съобщено писмено на 10 май 2007 г., в съответствие с чл. 77 §§ 2 и 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Секретар

Пер Лоренцен
Председател